

Pripomíname si ...

Február 2019

1. február

Janečko, Ján

„kanonik, rímskokatolícky farár (1. 2. 1879 Klčov – 7. 6. 1957 Spišská Kapitula). Dňa 3. 7. 1909 Mestská rada v Kežmarku si spomedzi 4 kandidátov zvolila dovtedajšieho kežmarského kaplána Jána Janečka za nového kežmarského farára. Vloženú dôveru iste nesklamal, keďže v meste pôsobil vyše 40 rokov. Za tento čas si získal rešpekt a uznanie svojimi láskavými spoločenskými spôsobmi, kresťanskou vierou preniknutou trpezlivosťou a viditeľnou činnosťou. Vo vojnových a povojnových rokoch podporoval charitatívnu činnosť. V pokojnejších časoch sa postaral o opravu kostola a organu. Ozdobenie kostola maľbami a farebnými vitrážami, či o rozšírenie spolkovej budovy Katolíckeho kruhu. Okrem duchovnej činnosti bol aktívny na spoločenskom poli (bol predsedom Hospodárskeho spolku, členom mestského zastupiteľstva a dozornej rady v Spišskej banke). Dňa 24. 10. 1934 mu veriaci pripravili oslavu pri príležitosti 25 rokov od zvolenia za kežmarského farára. Dobová tlač ho charakterizovala ako jednoduchého, skromného a láskavého človeka, ktorým ostal napriek mnohým úspechom, či zisku titulu kanonika. Hoci stál na čele početného zástupu veriacich, nesprával sa ako vyvolený, lež ako povolaný. Taktiež chápal, ako zdolávať ťažkosti v nepriaznivých časoch. Žiaľ dôstojnej rozlúčky s Kežmarkom sa kanonik Janečko nedočkal. V roku 1951 vtrhli na faru príslušníci štátnej bezpečnosti a odviekli ho“ (Ševc 2015, s. 24)¹.

5. február

Čajnák, Jozef

„učiteľ, riaditeľ školy (18. 3. 1920 Liptovská Porúbka – 5. 2. 1989 Poprad, pochovaný vo Veľkej). Základnú školu navštevoval v Liptovskej Porúbke, osemročné gymnázium v Liptovskom Mikuláši. V štúdiu pokračoval na FF UK v Bratislave. Učil na gymnáziu v Martine, v Rimavskej Sobote, na Vojenskej škole v Spišskej Novej Vsi a na Vojenskej škole v Poprade. Vo funkcii riaditeľa pôsobil na ZŠ v Spišskom Bystrom a na ZŠ v Spišskej Sobote. Odtiaľ bol preložený na SVŠ v Poprade a Gymnázium v Poprade. Tu pôsobil vo funkcii riaditeľa až do roku 1980, kedy odišiel do dôchodku. Vykonával viacero čestných funkcií. Bol predsedom Socialistickej akadémie vied a predsedom Okresného výboru Zväzu protifašistických bojovníkov v Poprade. V roku 1961 mu bol udelený titul vzorný učiteľ, v roku 1977 dostal uznanie za aktívnu prácu v Socialistickej akadémii. V roku 1969 mu prezident ČSSR udelil vyznamenanie za vynikajúcu prácu“ (Kollárová 2004, s. 48)².

¹ ŠEVC, Vladimír. Z dejín kežmarských duchovných (4). 2015.

² KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKES, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH. Biografický slovník mesta Poprad. 2004.

6. február

Frivaldský (Frivaldszky, Friedvalszky), Imrich

„prírodovedec, lekár (6. 2. 1799 Bačkov – 19. 10. 1870 Jobbágyi, Maďarsko). Študoval na gymnáziu v Sátoráljaújhelyi, Egri, na kráľovskej akadémii v Košiciach, medicínu študoval v rokoch 1816 – 1821 na univerzite v Pešti. V roku 1823 sa stal lekárom, v roku 1833 členom korešpondentom a v roku 1838 riadnym členom UAV. Od roku 1822 pracoval na zoologickom oddelení Maďarského národného múzea v Pešti a od roku 1851 bol na odpočinku. Posledné roky života strávil na svojom statku v Jobbágyi. Počas stredoškolského štúdia spolupracoval s botanikmi P. Kitaibelom a J. Sadlerom, viac ako štúdiu medicíny sa venoval prírodným vedám. Zriekol sa lekárskej praxe a venoval sa najprv botanike, neskôr ornitológii, a najmä entomológii. Robil výskum po celom Uhorsku. V rokoch 1833 – 1845 bol účastníkom expedícií do Talianska a neprebádaných oblastí Balkánu, Malej Ázie a Kaukazu. Opísal mnohé druhy, čeľade a jedince flóry i fauny zo skúmaných oblastí, niektoré z nich nesú v odbornej terminológii jeho priezvisko. Nálezy flóry z uhorských lokalít zhrnul do herbára so špeciálnymi oblastnými zbierkami, spracoval katalóg hmyzu, objavil dovtedy neznáme druhy. Jeho práce obsahujú aj bohatý materiál o flóre a faune Vysokých a Belianskych Tatier, Spiša, Slánskych vrchov a iných častí slovenského územia. Viaceré jeho práce zostali v rukopise. V roku 1832 bol členom Florentínskej akadémie, v roku 1836 Londýnskej entomologickej spoločnosti, v roku 1841 bol zakladajúcim členom Uhorskej prírodovedeckej spoločnosti, dopisujúci člen Lipskej prírodovednej spoločnosti. V roku 1842 bol členom Francúzskej a Štetínskej entomologickej spoločnosti, v roku 1851 zoologickej a mineralogickej spoločnosti v Regensburgu. V roku 1870 bol odmenený veľkou cenou UAV za prácu o uhorskej faune“ (Mináč 1987, s. 131)³.

7. február

Hegyfoki, Kamil (pôv. Spitzkopf)

„meteorológ, kňaz (7. 7. 1847 Nová Lesná – 7. 2. 1919 Túrkeve, Maďarsko). Študoval na gymnáziu v Levoči a v Egri. V roku 1871 bol vysvätený za kňaza. Stal sa rímskokatolíckym kaplánom v Pusztafegyverneku, Jákóhalme, Kunszentmártone, Tiszaörsi a Visonte v Maďarsku. V roku 1886 bol farárom v Sarde, v roku 1889 v Bánhorváti a neskôr v Túrkeve. V mladosti prejavoval záujem o tatranskú prírodu, neskôr sa venoval meteorológii. Bol autorom niekoľkých knižných prác. Prispieval do odborných časopisov“ (Mináč 1987, s. 309)⁴. „Mimoriadnu pozornosť venoval údajom z meteorologických staničiek v tatranskej oblasti a bol horlivým propagátorom výstavby horského observatória na niektorom štíte vo Vysokých Tatrách. Hovorilo sa predovšetkým o Gerlachovskom alebo o Slavkovskom štíte. Projekt nezanikol ani po prvej svetovej vojne a po Hegyfokiho smrti. Myšlienku tohto zaujímavého podtatranského rodáka ďalej rozvíjali aj československí meteorológovia. Po výstavbe lanovky na Lomnický štít dozreli podmienky pre jej realizáciu, aj keď nie na skoršie navrhnutých miestach“ (Bohuš 1974, s. 30)⁵.

³ MINÁČ, Vladimír, Štefan KRIVUŠ, Michal ELIÁŠ, Štefan VALENTOVIČ, Michal MAHEĽ, Vladimír CIRBES, Jozef VLADÁR, Karol ROSENBAUM, Ján DEKAN, Štefan KOPČAN, Helena PÁLKOVÁ a Pavol HOLÉČZY. Slovenský biografický slovník E- J: (od roku 833 do roku 1990). 1987.

⁴ MINÁČ, Vladimír, Štefan KRIVUŠ, Michal ELIÁŠ, Štefan VALENTOVIČ, Michal MAHEĽ, Vladimír CIRBES, Jozef VLADÁR, Karol ROSENBAUM, Ján DEKAN, Štefan KOPČAN, Helena PÁLKOVÁ a Pavol HOLÉČZY. Slovenský biografický slovník E- J: (od roku 833 do roku 1990). 1987.

⁵ BOHUŠ, Ivan. Kto bol kto vo Vysokých Tatrách. 1974.

8. február

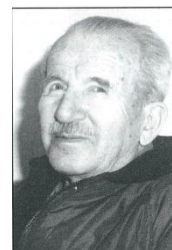
Heřman, Bohumil

„verejný činiteľ, úradník (8. 2. 1899 Týn nad Vltavou, Česko – 21. 7. 1971 Tatranská Lomnica). Po skončení strednej školy bol úradníkom finančnej správy, od roku 1920 v Šahách, Námestove, Jesenskom, Košiciach, Plešivci, Levoči, Veľkých Kapušanoch, Kežmarku a Spišskej Belej. V roku 1949 bol úradníkom Krajského národného výboru v Prešove. V Československu bol propagátorom a funkcionárom Sokola. V roku 1941 bol klérofašistickým režimom prepustený zo štátnych služieb a vypovedaný do Protektorátu. Zostal však na Slovensku a živil sa príležitostnými prácami. Od rozbitia republiky bol účastníkom ilegálneho protifašistického národnooslobodzovacieho boja, spolupracovníkom Obrany národa, pomáhal pri prechodoch československých vlastencov do Poľska. Po oslobodení sa stal funkcionárom DS, zakladajúci člen Strany slovenskej obrody“ (Mináč 1987, s. 321)⁶.

8. február

Maurer, Viľiam

„športovec, skialpinista (27. 11. 1906 Spišské Podhradie – 8. 2. 1994 Veľká). Bol absolventom strednej priemyselnej školy. Do práce nastúpil do podniku Telekomunikačné spoje – technický úsek v Spišskej Novej Vsi a po premiestnení podniku do Popradu pracoval na technickom úseku až do roku 1973, kedy odišiel do dôchodku. Jeho svedomitosť a dôslednosť v práci dokazuje i tá skutočnosť, že od nástupu do práce po skončení štúdia pracoval až do odchodu do dôchodku bez zmeny zamestnávateľa. Obľuboval tatranskú prírodu, v lete pestoval vysokohorskú turistiku a v zime skialpinizmus. Patril do známej trojice vyznávačov týchto športov, predovšetkým lyžovania – Fries, Luczy a Maurer. Dá sa povedať, že ich lyžiarske účinkovanie na svahoch Tatier bolo počiatkom skialpinizmu v oblasti Vysokých Tatier“ (Kollárová 2004, s. 143).

8. február

Singer, Maximián

„lekár (8. 2. 1874 Spišská Nová Ves - ?). Promoval 2. 4. 1898 v Budapešti. Do Popradu prišiel 20. 10. 1899. Okolo roku 1908 tu pôsobil ako súkromný lekár. Od 20. 10. 1899 do 30. 6. 1939 bol aj obvodným lekárom v Poprade a dlhoročným členom obecného zastupiteľstva. Do jeho obvodu patrili aj obce Hornádskej doliny. V roku 1937 dostal od mesta mimoriadnu odmenu: „Je dokázané, že liečil ročne 120 – 150 chudobných obyvateľov mesta, ktorí sú úplne bezmajetní – bez žiadnej odmeny.“ 27. 3. 1942 ho odtransportovali do koncentračného tábora v Žiline“ (Kollárová 2004, s. 190)⁷.

⁶ MINÁČ, Vladimír, Štefan KRIVUŠ, Michal ELIÁŠ, Štefan VALENTOVIČ, Michal MAHEĽ, Vladimír CIRBES, Jozef VLADÁR, Karol ROSENBAUM, Ján DEKAN, Štefan KOPČAN, Helena PÁLKOVÁ a Pavol HOLÉČZY. Slovenský biografický slovník E- J: (od roku 833 do roku 1990). 1987.

⁷ KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH. Biografický slovník mesta Poprad. 2004.

8. február

Vydra, Jozef

„etnograf, pedagóg (8. 2. 1884 Polańczyk, Poľsko – 27. 7. 1959 Spišská Sobota). Po skončení gymnaziálnych štúdií pokračoval v rokoch 1903 – 1908 na Karlovej univerzite v Prahe, kde študoval estetiku, a súčasne na Akadémii výtvarných umení maľbu. Titul PhDr. získal v roku 1948. Od roku 1909 pôsobil ako výtvarný pedagóg. V roku 1919 prišiel na Slovensko a stal sa pracovníkom Vládneho komisariátu na ochranu umeleckých pamiatok, neskôr riaditeľom Školy umeleckých remesiel v Bratislave, v rokoch 1938 – 1945 Umeleckopriemyselnej školy v Brne a po roku 1945 prednášal na Pedagogickej fakulte v Olomouci a Bratislave, pôsobil ako expert ÚĽUV-u v Bratislave. Zaoberal sa problematikou ľudovo-umeleckej výroby, úžitkovým umením, umeleckými remeslami a priemyselným výtvarníctvom. Zmapoval typy a druhy ľudových stavieb na Slovensku, špecifikoval ľudový odev jednotlivých slovenských regiónov, bol autorom monografií a štúdií s danou tematikou. V roku 1910 založil a do roku 1922 bol redaktorom časopisu *Náš smer*, redigoval 10 ročníkov pražského časopisu *Výtvarná výchova*. Články a štúdie publikoval v týchto a v ďalších domácich a zahraničných odborných periodikách. Bol jedným z iniciátorov reformy organizácie umeleckého školstva na Slovensku. Ako zakladateľ Školy umeleckých remesiel vypracoval jej program, v ktorom sa snažil o integráciu techniky do nových foriem úžitkového umenia. Z jeho výtvarných realizácií je najvýznamnejší dizajn žezla a talárov pre akademický senát Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 1924 prišiel prvýkrát do Štôly, v rámci etnografického výskumu, a tento kraj mu učaroval natoľko, že si tu postavil drevený dom a pravidelne sa sem vracal. Dodnes sú jeho potomkovia pravidelnými návštevníkmi Štôly“ (Kollárová 2004, s. 209-210)⁸.

9. február

Levini, Teofil

„kňaz (3. 3. 1643 Halič – 9. 2. 1719 Mlynica). Do školy chodil najskôr v rodisku a potom šesť rokov v obci Wielkanoc v Poľsku, kde ho učil Peter Lisecius. Pre vojnové zmätky sa vrátil do rodiska. Na odporúčenie superintendenta v Malopoľsku Alberta Węgierského pôsobil 2 roky ako vychovávateľ dvoch synov Alexandra Wielowického, správcu kráľovskej klenotnice v Krakove. V rokoch 1658 – 1660 býval v Kowaroch pri českých hraniciach pri bohatom mešťanovi Ernestovi Kleinovi. Keď v roku 1660 zabrali kostol v Kozách katolíci, utiekla jeho matka na Spiš a synovi zaistila útulok na fare v Gerlachove, kde bol pastorom Daniel Brandesius. Na jeho radu išiel mladý Levini študovať na školu vo Veľkej k rektorovi Jánovi Bornagioví. Tam počas troch rokov získal také vzdelanie, že bol povolaný za pastora do Gerlachova, lebo 25. 4. 1664 bol Daniel Brandesius vo svojej fare prepadnutý lupičmi. 29. 4. svojmu ťažkému zraneniu podľahol. Leviniho pozvali patróni gerlachovského kostola Mariášiovci. Oženil sa 23. 10. 1665. V Gerlachove ostal do roku 1673, kedy bol vyhnaný z fary. Uchýlil sa do Veľkej, ale v roku 1674 bol vyhnaný aj odtiaľ. Vrátil sa do Gerlachova a žil tam v biede 7 rokov v súkromí. 27. 10. 1682 po obnovení evanjelickej cirkevnej správy bol uvedený za pastora do Mlynice, odkiaľ od mája 1685 do februára 1686 viedol v súkromnom dome i duchovnú správu v blízkych Matejovciach. 21. 12. 1689 musel opäť opustiť faru, pôsobil v súkromí až do 3. 2. 1692, kedy sa vrátil

⁸ KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH. Biografický slovník mesta Poprad. 2004.

opäť do Gerlachova. Odtiaľ viedol duchovnú správu od roku 1694 v Matejovciach a od roku 1695 vo Veľkej, keď boli v týchto mestách povolené evanjelické bohoslužby v súkromí. V roku 1701 boli bohoslužby obmedzené a v roku 1703 úplne zakázané. Zásluhou Františka Rákociho sa pre evanjelikov situácia zlepšila. Levini od roku 1705 kázal v Gerlachove, vo Veľkom Slavkove, Mlynici, Matejovciach a vo Veľkej. V tom istom roku sa sťahoval do Mlynice a ako pastor bol 7. 11. 1709 na kongregácii Bratstva spišských pastorov v Iliášovciach zvolený za konseniora. Keď v roku 1710 opäť zobrali v Mlynici kostol a faru, utiahol sa do súkromia a odtiaľ viedol ďalej duchovnú správu evanjelikov v Matejovciach a vo Veľkej až do svojej smrti“ (Kollárová 2004, s. 131-312)⁹.

9. február

Reisz, Gašpar

„kňaz (9. 2. 1704 Spišská Sobota – 27. 9. 1759 Kežmarok). Po domácich štúdiách ho poslali rodičia v roku 1714 do Levoče, kde študoval 4 roky. Neskôr pôsobil v Bratislave (3 roky), v Breslavi (2 roky), v Jene (1727 – 1729). Po návrate domov ho povolali do Spišskej Soboty (1720 – 1740). Bol ordinovaný v Levoči superintendentom Pfanschmidom 26. 7. 1729. V rokoch 1740 – 1759 bol evanjelickým farárom v Kežmarku“ (Kollárová 2004, s. 170)¹⁰.

12. február

Psočka, Jozef

„horolezec, zaslúžilý majster športu, elektrotechnický inžinier (12. 2. 1934 Košice – 15. 10. 1984 Mont Everest, Nepál). Psočka bol absolventom Elektrotechnickej fakulty Slovenskej vysokej školy technickej (dnešnej Slovenskej technickej univerzity) v Bratislave, kde pracoval ako odborný asistent. Z tatranských výstupov absolvoval: západnú stenu cez Hokejku na Lomnický štít (1953), 1. čs. prestup Lapinského komínom Galérie Ganku (1954), expedičný zimný výstup severnou stenou Vysokej, 1. zimný priestup Kuchařovej cesty severnou stenou Javorového štítu, 1. zimný priestup Cagášikovej cesty na vrchol Žltej steny (1956). V Alpách vyliezol severnou stenou Aiguille Verte (1956), severnou stenou Tour Ronde (1956), južným pilierom na Barre des Écrins (1962), Salzburskou cestou východnou stenou Watzmannu (1964), bol hlavným aktérom 2. zimného priestupu Bonattiho cestou severnou stenou Matterhornu (1967). V Mongolskom Altaji uskutočnil päť prvovýstupov (1974), liezol aj na Kaukaze. Dvakrát sa zúčastnil na expedíciách do Hindúkušu – v roku 1965 urobil sedem prvovýstupov na panenské vrcholy Vachanského chrbta, napríklad na západný vrchol (6 050 m) i východný vrchol (6 260 m) Uparisiny a na Hevad (6 849 m), v roku 1969 prvovýstup na východný vrchol (6 200 m) Bajpaš Zomu a výstup na Istor-o-Nal (7 398 m). Zúčastnil sa na piatich expedíciách na osemtisícovky v Himalájach – Nanga Parbat 1971, Makalu 1973, Makalu 1976, Kančendžonga 1981 a Mount Everest 1984. Dosiahol vrcholy dvoch z nich po expedičných výstupoch – japonskou cestou vystúpil na Kančendžongu (8 586 m) a variantom poľskej cesty na Mount Everest (8 848 m). Na Evereste stál ako v tom čase najstarší

⁹ KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH. Biografický slovník mesta Poprad. 2004.

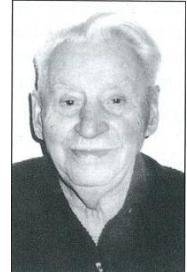
¹⁰ KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH. Biografický slovník mesta Poprad. 2004.

človek na svete bez použitia umelého kyslíka. Okrem toho stál na predvrchole (7 910 m) i Juhovýchodnom vrchole (7 530 m) Nanga Parbatu a Južnom vrchole (8 010 m) Makalu. Zahynul 50-ročný na zostupe v vrchole Mount Everestu“ (Vranka 2012, s. 32)¹¹.

15. február

Alexy, Imrich

„mäsiar, sponzor futbalu (15. 2. 1909 Poprad – 4. 1. 2001 Veľká). Po vyučení a praxi v odbore mäsiar a údenár v Piešťanoch si otvoril v Poprade za pomoci rodičov obchod s mäsom a údeninami. Jeho manželka s ním spolupracovala v obchode. Imrich Alexy mal veľmi blízko k športu, najmä futbalu. V štyridsiatych rokoch výrazne, hlavne ako sponzor, podporoval futbalový klub ŠK Poprad. Vypomáhal aj materiálne a vo funkcii vedúceho mužstva často využíval aj vlastné motorové vozidlo“ (Kollárová 2004, s. 13)¹².

18. február

Bielek, Aladár

„obchodník (20. 7. 1840 Spišská Sobota – 18. 2. 1894 Košice). Obchodník so železiarskym tovarom. Pracoval ako vedúci obchodu firmy Fleischer a Megay, r. 1865 prevzal upadajúci obchod Štefana Hegedüsa na hlavnej ulici v Košiciach a využívajúc potreby vtedajších stavieb železníc dosiahol jeho prosperitu. Roku 1873 ho odovzdal firme Adriányi a Markó a sám pracoval ako obchodný zástupca poisťovne“ (Mihóková 1995, s. 58)¹³.

18. február

Černák, Oskar

„kňaz (18. 2. 1889 – 19. 4. 1953, pochovaný vo Veľkej). Černák bol prvým farárom nového slovenského evanjelického zboru vo Veľkej od 9. 11. 1940, kde pôsobil až do dôchodku. Na dôchodok odišiel 1. 5. 1952. Zastával aj funkciu seniora. Pred príchodom do Veľkej pôsobil v Prešove“ (Kollárová 2004, s. 50-51)¹⁴.

¹¹ VRANKA, Milan. Koniec pavúkov v Tatrách a iné tragické osudy horolezcov. 2012.

¹² KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH. Biografický slovník mesta Poprad. 2004.

¹³ MIHÓKOVÁ, Mária. Slovník košických osobností 1848-1918.

¹⁴ KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH. Biografický slovník mesta Poprad. 2004.

23. február

Winter, Šalamún

„židovský aktivista, učiteľ (1778 – 23. 2. 1859 Huncovce). Po štúdiách pôsobil ako učiteľ v Huncovciach. Intenzívne sa zasadzoval za záujmy židovskej komunity. Okolo roku 1820 sa zaslúžil o zriadenie synagógy a v roku 1840 aj vyššej židovskej školy (tzv. ješiva) v Huncovciach, ktorá patrila v 19. storočí medzi najznámejšie v celom Uhorsku. V 40. rokoch bol zástupca všetkých židovských zborov Spišskej stolice na zhromaždeniach predstaviteľov uhorských židov v Pešti“ (Maťovčík 1994, s. 374)¹⁵.

24. február

Joppa, Július

„remeselník (18. 7. 1912 Spišská Nová Ves – 24. 2. 1994 Kežmarok). Učňovskú dobu v r. 1926 – 1929 prežíval u svojho príbuzného Andreja Ľudovíta Bučinu v Mukačeve na Podkarpatskej Rusi, ktorá v r. 1918 – 1938 patrila do I. Československej republiky. Súčasne tam navštevoval učňovskú školu. Potom pracoval ako tovariš a toto obdobie ukončil r. 1935, keď mu „Smíšené živnostenské spoločenstvo“ v Mukačeve vystavilo Výučný list v živnosti perníkárstvo – sviečkarstvo. R. 1938 po rozbití ČSR a po odtrhnutí juhu Slovenska pripadla k Maďarsku aj Podkarpatská Rus. A tak mohol J. Joppa pristúpiť k majstrovskej skúške až r. 1943 v Košiciach, ktoré tiež patrili do Maďarska. Po oslobodení a obnovení ČSR sa vrátil na rodný Spiš a usadil sa s manželkou v Kežmarku. Tu si zriadil aj perníkarsku dielňu, tá však bola r. 1948 znárodnená a prevzalo ju výrobné družstvo Jednota. V ňom pracoval J. Joppa do r. 1959. Remeslo perníkárov sa dostalo do úpadku aj kvôli potláčaniu náboženských sviatkov, pretože stánky perníkárov profitovali hlavne na odpustoch a pútiach. Ku krátkej renesancii došlo v r. 1968 – 1971, keď sa u nás čiastočne uvoľnili politické pomery. Zásluhou podujatia Európske ľudové remeslo (od r. 1991), ktoré sa koná v Kežmarku sa Július Joppa rozhodol obnoviť svoju činnosť, v ktorej mu vypomáhala manželka i synovia s rodinami“ (Baráthová 2009, s. 145)¹⁶.

24. február

Kintzler (Kinczler), Štefan

„zámočník (11. 12. 1901 Kežmarok – 24. 2. 1979 Kežmarok). Do školy chodil v Kežmarku a Košiciach. Štúdium ukončil maturitou na obchodnej akadémii. Napriek získanému vzdelaniu, podobne ako jeho otec, nastúpil za učňa do jeho dielne a stal sa otcových prvým pomocníkom. Uvedomujúc si význam výroby hasičských striekačiek sa stal aj aktívnym členom miestneho dobrovoľného hasičského zboru a zúčastňoval sa na hasičských výjazdoch. Po vojne prevzal po otcovi Aurelovi riadenie zámočníckej dielne ako majster odbornej výchovy. Vychovával odborníkov na zámočnícke, kováčske, zlievarenské, sústružnícke a iné kovospracujúce činnosti. Podobne ako otec, tak aj syn bol vysoko uznávaný

¹⁵ MAŤOVČÍK, Augustín, Jozefína BALLOVÁ, Margita ĎUROVČÍKOVÁ, Emil KAČALA, Milan ŠIŠMIŠ, Zdenko ĎURIŠKA, Jarmila KOVÁČOVÁ, Jana KÁČEROVÁ, Pavol PARENÍČKA, Alena TÁBORECKÁ, Jozef BŽOCH, DANA LACKOVÁ a Mária ČERNÁ. Slovenský biografický slovník T-Ž. 1994.

¹⁶ BARÁTHOVÁ, Nora, Erika CINTULOVÁ, Jaroslav GROCHOLA, Lucia HARTINGEROVÁ, Milan CHOMA, Vladimír JANČEK, Andrej JANOVSKÝ, Klára KUBIČKOVÁ, Mikuláš LIPTÁK a Jana VÍZNEROVÁ. Osobnosti Kežmarku: (1206 – 2009). 2009.

odborník. Z ich dielne pochádza napr. aj oplotenie hrobového miesta kniežaťa Hohenloheho, oplotenie okolo kostola v Spišskom Štvrtku, ale napr. aj tri druhy elektrických mlynčekov, vyvázaných do celej ČSR. Štefan Kintzler pracoval aj ako presbyter miestnej evanjelickej cirkvi, r. 1958 bol jedným z iniciátorov a realizátorov elektrifikácie pohonu zvonov v novom evanjelickom kostole. Ako dobrovoľník rád sprevádzal po meste turistov v reči nemeckej, maďarskej i slovenskej. Každoročne sa zúčastňoval na vítaní leta pri Jánskych ohňoch a už ako jediný ovládal starú technológiu výroby fakiel. Po celý rok sa zbieral odpadový materiál z použitých, mastnotou nasiaknutých čistiacich vlín a textílií použitých pri čistení strojov a upratovaní dielne, tie potom obtáčali okolo drevených tyčí. Štefan je pochovaný na kežmarskom historickom cintoríne spolu s rodičmi, manželkou Margitou, rodenou Meltzerovou a tromi deťmi. Výrobky rodiny Kintzler a časť pracovného zariadenia, ako aj vývesný štít na dome, ktorý bol zbúraný r. 1978, odovzdal Štefan Kintzler Múzeu v Kežmarku“(Baráthová 2009, s. 154-155)¹⁷.

---

¹⁷ BARÁTHOVÁ, Nora, Erika CINTULOVÁ, Jaroslav GROCHOLA, Lucia HARTINGEROVÁ, Milan CHOMA, Vladimír JANČEK, Andrej JANOVSÝ, Klára KUBIČKOVÁ, Mikuláš LIPTÁK a Jana VÍZNEROVÁ. Osobnosti Kežmarku: (1206 – 2009). 2009.

Udalosti (vyberáme ...)

135. výročie (1884)

Postavenie Chaty Kamzík (1 295 m) vo Vysokých Tatrách

„Tesne nad Rainerovou chatou postavila v roku 1884 na svojich pozemkoch vo Veľkej Studenej doline urbárska obec Stará Lesná chatu Kamzík. Pôvodne to mala byť prízemná hájovňa, ktorá by slúžila aj na prenocovanie turistom. Napokon však projekt upravili a postavili drevenú poschodovú chatu so sedlovou strechou na žulovej podmurivke. V chate bolo 8 izieb a jedáleň. Pri otvorení ho prezentovali ako

hotel s reštauráciou Obrovský vodopád, ale tento názov sa neujal. Zaužíval sa názov Kamzík. V niektorých starších sprievodcoch sa uvádza názov „Divá koza“ s odôvodnením, že „kamzík“ nie je slovenský výraz. Prvým nájomcom chaty bol Teodor Brichse, po ňom Albert Dresdner. V roku 1907 pristaval nový majiteľ – uhorský lesný erár – k pôvodnej budove z oboch strán prízemnú presklenú prístavbu terasy, čím Kamzík dostal nový vzhľad. Vnútorými úpravami získala chata ďalšiu izbu a kapacita tak vzrástla na 55 lôžok. V rokoch 1914 – 1919 bola nájomkyňou Mária Böhmová. Po 1. svetovej vojne sa chata stala majetkom československého odboru. V roku 1924 chatu elektrifikovali. Nasledujúci rok vznikol na chate požiar od nezaizolovaného komína, no bol v zárodku zlikvidovaný. V roku 1927 sa tu udiala výnimočná udalosť, keď tu bolo ustanovené medzinárodné združenie – Asociácia slovanských turistických družstiev s cieľom prispieť zblíženiu slovanských turistov, k ochrane prírody a národopisných pamiatok. Jeho činnosť zastavila 2. svetová vojna. K väčšej oprave chaty Kamzík došlo v roku 1929 a postupne sa tu rekonštruovalo prakticky až do roku 1936, kedy chatu pokryli novou eternitovou krytinou, betónom spevnili základy a starú ľadnicu za chatou zbúrali a postavili novú. Kapacita sa zvýšila na 100 lôžok. V 50-tych rokoch mal Kamzík zníženú kapacitu na pôvodných 55 postelí v 9-tich izbách. Kuchyňa bola dimenzovaná na 300 obedov. Kúriilo sa kachľami. Chata bola v majetku podniku Reštaurácie a jedálne, ktorý v roku 1955 zrealizoval ďalšiu – už poslednú rekonštrukciu, počas ktorej zaviedli do chaty vodovod a ústredné kúrenie a vybavili ju aj kúpeľňou a hygienickým zariadením. Po vojne sa tu vystriedalo viacero chatárov, z ktorých najdlhšie tu pôsobil Štefan Ilko (1957 – 1973). Poslednou vedúcou chaty bola Eva Bednárová – Smreková. Chata slúžila celoročne až do roku 1978, kedy už značne chátrala a v roku 1980 ju pre zlé hygienické podmienky asanovali“ (Rusnák 2014, s. 66-67)¹⁸.

¹⁸ RUSNÁK, Ernest, Ladislav KHANDL a Eva POTOČNÁ, Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku. 2014.

130. výročie (1889)

Uvedenie do prevádzky železničnej trate Poprad - Kežmarok

„Železnice v Popradskej kotline mali za cieľ pospájať kraje pod Tatrami a využiť ich čo najlepšie turisticky i hospodársky. O dopravu z podtatranských staníc KBŽ do tatranských osád sa starali po celé ďalšie štvrtstoročie súkromní fiakristi, obyvatelia podtatranských obcí. Otázka výstavby lokálnych železničných tratí vo Vysokých Tatrách bola veľmi často diskutovaná v tlači, v oficiálnych

železničných kruhoch i na rôznych schôdzach turistických orgánov a činiteľov cestovného ruchu. Návrh na výstavbu železničnej trate Poprad – Orlov vznikol už v roku 1860, jej trasu vytýčila správa Tisej železnice. K čiastočnej realizácii tohto projektu došlo výstavbou železnice Poprad – Podolíne. Úsek po Kežmarok uviedli do prevádzky 18. decembra 1889 a od založenia Tatranskej Lomnice v roku 1892 bol aj základom spojenia do tejto osady. Poradu zainteresovaných činiteľov o stavbe železnice údolím Popradu, ktorej trasa mala viesť po Spišskú Belú, zvolali na 15. februára 1880. Ministerstvo dopravy neskôr, presnejšie 30. septembra 1881, udelilo koncesiu na stavbu železničnej trate Poprad – Kežmarok – Spišská Belá barónovi Wildburgovi, Augustovi Gresekovi a Teodorovi Genersichovi z Kežmarku. Keďže sa jej zriekli, o výstavbu trate prejavila záujem firma Siemens und Halske. V roku 1883 táto spoločnosť dostala povolenie postaviť železnicu z Popradu do Kežmarku s pokračovaním do Spišskej Belej. V roku 1884 bol už vypracovaný plán stavby železnice údolím Popradu. Na stavbu trate po Spišskú Belú bol zabezpečený v roku 1886 kapitál 150 000 zlatých, no k realizácii tejto železnice napokon nedošlo pre nedostatočný záujem mesta Kežmarok. Predstavitelia mesta pod Tatrami vysvetlili, že nie sú proti stavbe železnice, ale len nesúhlasia s jej nevhodným a zdĺhavejším vedením. Trasa opisovala príliš veľký oblúk medzi Strážkami a Spišskou Belou a vyžiadala si zvýšené náklady o 67 000 zlatých. Kežmarčania navrhovali, aby trasa viedla stále popri rieke Poprad, čo bude výhodnejšie a neskoršie ju bude možné predĺžiť až do Nového Targu v Poľsku. Zdĺhavé polemiky vyvolané hlavne popradským miestnym zastupiteľstvom, ktoré sa usilovalo prednostne o výstavbu spoja so Starým Smokovcom, oddaľovali začiatok stavebných prác až tak, že neskoršie už aj Kežmarok žiadal čiastočné preloženie pôvodne navrhutej trasy. Začiatkom roku 1889 sa zainteresované strany konečne dohodli. Ing. Maléter a ministerský radca Tolnay vykonali 22. januára 1889 technickú obchôdzku definitívne schválenej trasy Poprad – Kežmarok. Trasa bola schválená s odôvodnením, že úsek Poprad – Kežmarok bude vždy najrentabilnejším úsekom železnice popradského údolia, aj keby sa pokračovalo vo výstavbe železnice až do Nového Targu. Minister dopravy 27. mája toho istého roka udelil koncesiu na výstavbu železničnej trate Poprad – Kežmarok, ktorú dostali Dr. Gregor Tatray a Karol Kostenszky z Kežmarku. S výstavbou úseku Poprad – Kežmarok o dĺžke 15 km začali na viacerých miestach 18. júna 1889. Trať podľa plánu mala byť odovzdaná verejnosti už 1. septembra. Stavebné práce viedol Ing. Jussinger. Úradná revízia novopostavenej železničnej trate bola vykonaná 15. decembra. O tri dni neskôr, 18. decembra 1889, otvorili prevádzku s parnou trakciou na trati Poprad – Kežmarok“ (Olexa [2008], s. 20-21)¹⁹.

¹⁹ OLEXA, Ladislav a Jozef STRIŠŠ. Kofajová doprava vo Vysokých Tatrách: história a súčasnosť. [2008].

130. výročie (1889)

Prvé lyžiarske preteky na Slovensku

„Prvé lyžiarske preteky v kolíske lyžovania v Nórsku usporiadala armáda v roku 1767 a o 132 rokov neskôr sa táto história zopakovala aj na Slovensku. Od 8. – 27. februára 1899 usporiadal 34. cisársko-kráľovský pluk lyžiarsky kurz vo Vysokých Tatrách. Zúčastnilo sa na ňom 39 dôstojníkov a 49 poddôstojníkov a vojakov. Kurz mal základňu v Štrbe a výcvik sa konal v okolí Štrbského Plesa. Účastníci mali za úlohu zvládnuť základy lyžovania a potom na lyžiach absolvovať vytrvalostné kondičné pochody denne od 15 do 54 km, pri hodinovom výkone 4,9 až 7,5 km. Kondične diaľkové presuny vykonali v hustých lesoch, v členitom teréne, prechodmi cez vodné toky a cez iné prírodné prekážky. Na záver 27. februára 1899 nastúpili účastníci kurzu na diaľkový lyžiarsky beh na trase Štrba – Štrbské Pleso – Veľký Slavkov, pri ktorom prekonal za hodinu 10 km. Boli to v skutočnosti prvé lyžiarske preteky v behu na lyžiach na Slovensku.

Na štarte pretekov v roku 1899 v hliadkovom výstroji.

Zoznam bibliografických odkazov

BARÁTHOVÁ, Nora, Erika CINTULOVÁ, Jaroslav GROCHOLA, Lucia HARTINGEROVÁ, Milan CHOMA, Vladimír JANČEK, Andrej JANOVSÝ, Klára KUBIČKOVÁ, Mikuláš LIPTÁK a Jana VÍZNEROVÁ, 2009. *Osobnosti Kežmarku: (1206 – 2009)*. Kežmarok: Jadro. ISBN 978-80-89426-02-7.

BOHUŠ, Ivan, 1974. Kto bol kto vo Vysokých Tatrách. In: *Vysoké Tatry*. Roč. 13, č. 5, s. 30.

KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH, 2004. *Biografický slovník mesta Poprad*. Poprad: Mestský úrad. ISBN 80-969037-6-4.

MAŤOVČÍK, Augustín, Jozefína BALLOVÁ, Margita ĎUROVČÍKOVÁ, Emil KAČALA, Milan ŠIŠMIŠ, Zdenko ĎURIŠKA, Jarmila KOVÁČOVÁ, Jana KÁČEROVÁ, Pavol PARENÍČKA, Alena TÁBORECKÁ, Jozef BŽOCH, DANA LACKOVÁ a Mária ČERNÁ, 1994. *Slovenský biografický slovník T-Ž*. Martin: Matica slovenská. ISBN 80-7090-111-X.

MIHÓKOVÁ, Mária, 1995. *Slovník košických osobností 1848-1918*. Košice: Štátna vedecká knižnica. ISBN 80-85328-22-4.

MINÁČ, Vladimír, Štefan KRIVUŠ, Michal ELIÁŠ, Štefan VALENTOVIČ, Michal MAHEĽ, Vladimír CIRBES, Jozef VLADÁR, Karol ROSENBAUM, Ján DEKAN, Štefan KOPČAN, Helena PÁLKOVÁ a Pavol HOLÉCZY, 1987. *Slovenský biografický slovník E- J: (od roku 833 do roku 1990)*. Martin: Matica slovenská.

OLEXA, Ladislav a Jozef STRIŠŠ, [2008]. *Koľajová doprava vo Vysokých Tatrách: história a súčasnosť*. [Košice]: webex media. ISBN 978-80-970040-5-7.

RUSNÁK, Ernest, Ladislav KHANDL a Eva POTOČNÁ, 2014. *Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku*. Poprad: Región Poprad. ISBN 978-80-970183-4-4.

ŠEVC, Vladimír, 2011. Z dejín kežmarských duchovných (4). In: *Cesta*. Roč. 21, č. 1, s. 24.

TEREZČÁK, Ján, 1997. *Dejiny lyžovania na Slovensku*. [b. m.]: Slovenský lyžiarsky zväz. ISBN 80-88680-15-8.

VRANKA, Milan, 2012. *Koniec pavúkov v Tatrách a iné tragické osudy horolezcov*. Bratislava: Vranka Press. ISBN 978-80-967672-4-3.